YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI
ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК
REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientific-practical journal

2025-yil 3-son

VOLUME 9 / ISSUE 3 / 2025

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS.2025.9.3

ISSN 2181-919X

E-ISSN 2181-1148

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS

Crossref
Content
Registration

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

"Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences" huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 0931-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
Y. Yarmolik, Y. Mahmudov,
E. Mustafayev, K. Abduvaliyeva,
F. Muhammadiyeva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, E. Sharipov

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Nashriyot litsenziyasi
№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2025-yil 26-sentabrda
bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 23,5
Adadi: 100. Buyurtma: № 174.

Bosmaxona litsenziyasi
29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

BOSH MUHARRIR
I. Rustambekov – Toshkent davlat yuridik universiteti rektori v.v.b., yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI
B. Xodjayev – Toshkent davlat yuridik universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

MAS'UL MUHARRIR
O. Choriyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Tahririy-nashriyot bo'limi boshlig'i

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI
A. Saidov – Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazining direktori, yuridik fanlar doktori, professor (Toshkent, O'zbekiston)

E. Juchniewicz – Gdansk universiteti professori, huquq doktori (Gdansk, Polsha)

A. Younas – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (Pekin, Xitoy)

O. Okyulov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

J. Nematov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

Sh. Asadov – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

M. Aminjonova – O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi dotsenti, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

M. Rahimov – Toshkent davlat yuridik universiteti dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (Toshkent, O'zbekiston)

O. Narzullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

B. Murodov – O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

A. Muxamedjanov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

N. Niyazova – Toshkent davlat yuridik universiteti professori v.b., pedagogika fanlari nomzodi (Toshkent, O'zbekiston)

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практический журнал «Вестник юридических наук – Yuridik fanlar axborotnomasi – Review of Law Sciences» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 0931.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:
Е. Ярмолик, Й. Махмудов,
Э. Мустафаев, К. Абдувалиева,
Ф. Мухаммадиева, М. Шарифова,
Ш. Бекназарова, Э. Шарипов

Корректор:
М. Турсунов

Технический редактор:
У. Сапаев

Дизайнер:
Д. Ражапов

Адрес редакции:
100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1385.

Издательская лицензия
от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию 26.09.2025.
Формат бумаги: А4.
Усл. п. л. 23,5. Тираж: 100 экз.
Номер заказа: 174.

Лицензия типографии
от 29.11.2023 № 174626.

Отпечатано в типографии Ташкентского государственного юридического университета.
100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный юридический университет

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР
И. Рустамбеков – доктор юридических наук, профессор, врио ректора Ташкентского государственного юридического университета

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА
В. Ходжаев – доктор юридических наук, профессор, проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР
О. Чориев – начальник редакционно-издательского отдела Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ
А. Саидов – доктор юридических наук, профессор, директор Национального центра по правам человека Республики Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

Э. Юхневич – доктор права, профессор Гданьского университета (Гданьск, Польша)

А. Юнас – доктор философии по юридическим наукам (Пекин, Китай)

О. Окюлов – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

Ж. Нематов – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

Ш. Асадов – доктор юридических наук, профессор Академии государственной политики и управления при Президенте Республики Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

М. Аминжонова – доктор юридических наук, доцент Правоохранительной академии Республики Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

М. Рахимов – доктор философии по юридическим наукам, доцент Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

О. Нарзуллаев – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

В. Муродов – доктор юридических наук, профессор Академии МВД Республики Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

А. Мухамеджанов – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

Н. Ниязова – кандидат педагогических наук, и. о. профессора Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

FOUNDER: TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

"Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences" legal scientific-practical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020, with certificate number 0931.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
Y. Yarmolik, Y. Makhmudov,
E. Mustafaev, K. Abduvalieva,
F. Mukhammadieva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, E. Sharipov

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Publishing department address:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Subscription index: 1385.

Publishing license
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 26.09.2025.
Paper size: A4.
Cond.p.f: 23,5.
Units: 100. Order: № 174.

Printing house license
№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITOR-IN-CHIEF
I. Rustambekov – Acting Rector of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR
B. Xodjaev – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR
O. Choriev – Head of the Publishing Department of Tashkent State University of Law

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD
A. Saidov – Director of the National Centre for Human Rights of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor (Tashkent, Uzbekistan)

E. Juchniewicz – Professor of the University of Gdansk, Doctor of Law (Gdansk, Poland)

A. Younas – Doctor of Philosophy (PhD) in Law (Beijing, China)

O. Okyulov – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

J. Nematov – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

Sh. Asadov – Professor of the Academy of Public Policy and Administration under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

M. Aminjonova – Associate Professor of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

M. Rakhimov – Associate Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law (Tashkent, Uzbekistan)

O. Narzullaev – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

B. Murodov – Professor of the Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

A. Mukhamedjanov – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

N. Niyazova – Acting Professor of Tashkent State University of Law, Candidate of Pedagogical Sciences (Tashkent, Uzbekistan)

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

MUNDARIJA

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

11 **SAFAROV DJAXONGIR ISMOILOVICH**
O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi asosida jinoyat qonunini takomillashtirish bo'yicha ayrim mulohazalar

19 **NARIMANOV BEKZOD ABDUVALIYEVICH**
Nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini huquqiy tartibga solish: nazariy-huquqiy jihatlar va modellar

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

26 **GULYAMOV SAID SAIDAXRAROVICH**
Kiber huquqning nazariy asoslari: huquqiy tartibga solishning konseptual modeli

40 **MAMANAZAROV SARDOR SHUXRATOVICH**
Zamonaviy biotexnologiya sohasidagi fuqarolik-huquqiy munosabatlarning o'ziga xos xususiyatlari

52 **SAMANDAROVA FERUZA BAXROMJON QIZI**
Davlat xaridlari bitimlarini maxsus shartnoma turi sifatida baholash

62 **ABDUVALIYEV BAHODIR ABDULXAYEVICH**
O'zbekiston Respublikasida aqlli shaharlar rivojlanishining huquqiy asoslarini tahlil qilish: hozirgi holat va takomillashtirish istiqbollari

74 **MAMADALIYEV AVVOLBEK ZIYOITDINOVICH**
Huquqni suiiste'mol qilish fenomeni to'g'risidagi qarashlar genezisi

84 **RAHMATOV AZIZBEK ISKANDAR O'G'LI**
Tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirish mexanizmlari va ularni takomillashtirish istiqbollari

97 **RODIONOV ANDREY ALEKSANDROVICH**
Blokcheyn texnologiyalarida ma'lumotlarni fuqarolik-huquqiy tartibga solishning konvergensiya va divergensiyasi: Yevropa Ittifoqi "Ma'lumotlar to'g'risida"gi qonuni tajribasi hamda O'zbekiston uchun istiqbollar

105 **SAIDOV MAQSUDBEK NORBOYEVICH**
Mas'uliyati cheklangan jamiyatda ulushni sotish munosabatlarining huquqiy tartibga solinishi: nazariya va amaliyot

12.00.04 – FUQAROLIK PROTSESSUAL HUQUQI. IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI. HAKAMLIK JARAYONI VA MEDIATSIYA

117 **SULTONOVA SEVINCH BEKMUROD QIZI, MIRZAYEV ISLOMJON XUSHNAZAR O'G'LI**
Arizani ko'rmasdan qoldirish va xususiy shikoyat qilish huquqi: amaliyot, muammo va takliflar

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

124 **RAJABOV NARIMAN SHARIFBAYEVICH**
Atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida O'zbekiston milliy standartlashtirish tizimini rivojlantirish istiqbollari

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

133 **NIYOZOVA SALOMAT SAPAROVNA**
Kuchli ruhiy hayajonlanish holatida qasddan odam o'ldirgan shaxsga jazo tayinlashda jabrlanuvchi xulq-atvorining e'tiborga olinishi

143 **CHORIYEV ANVAR QO'ZIYEVICH**
Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risidagi qonunchilikni buzganlik uchun jinoiy javobgarlik belgilashning ijtimoiy zaruriyati

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

153 **SULTONOVA LOBAR MAMARAYIM QIZI**
Xalqaro hamkorlikda ekstraditsiya tushunchasi, ahamiyati va roli

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

168 **YUSUPOVA FARINGIZ OʻKTAM QIZI**
Tibbiy ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlashning xalqaro-huquqiy va kontseptual asoslari
177 **RASBERGENOVA SARBINAZ ALISHEROVNA**
Qulay atrof-muhitga ega boʻlish huquqini ta'minlash sohasida mintaqaviy shartnomaviy-huquqiy mexanizmlar

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

187 **MIRZAYEVA MOHINA SROJIDDINOVA**
Oʻzbekistonda yoʻl-transport infratuzilmasi sohasida korrupsiyaviy xavf-xatarlar va ularni bartaraf etish mexanizmlari

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО. ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

11 **САФАРОВ ДЖАХОНГИР ИСМАИЛОВИЧ**
Некоторые суждения по совершенствованию уголовного законодательства на основе новой редакции Конституции Республики Узбекистан

19 **НАРИМАНОВ БЕКЗОД АБДУВАЛИЕВИЧ**
Правовое регулирование деятельности негосударственных некоммерческих организаций: теоретико-правовые аспекты и модели

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

26 **ГУЛЯМОВ САИД САИДАХРАРОВИЧ**
Теоретические основы киберправа: концептуальная модель правового регулирования

40 **МАМАНАЗАРОВ САРДОР ШУХРАТОВИЧ**
Особенности гражданско-правовых отношений в сфере современных биотехнологий

52 **САМАНДАРОВА ФЕРУЗА БАХРОМЖОН КИЗИ**
Оценка договоров государственных закупок как особого вида договора

62 **АБДУВАЛИЕВ БАХОДИР АБДУЛХАЕВИЧ**
Анализ правовых основ развития умных городов в Республике Узбекистан: современное состояние и перспективы совершенствования

74 **МАМАДАЛИЕВ АВВОЛБЕК ЗИЁИТДИНОВИЧ**
Генезис взглядов на феномен злоупотребления правом

84 **РАХМАТОВ АЗИЗБЕК ИСКАНДАР УГЛИ**
Механизмы финансирования предпринимательской деятельности и перспективы их совершенствования

97 **РОДИОНОВ АНДРЕЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ**
Конвергенция и дивергенция гражданско-правового регулирования данных в блокчейн-технологиях: опыт закона ЕС о данных и перспективы для Узбекистана

105 **САИДОВ МАКСУДБЕК НОРБОЕВИЧ**
Правовое регулирование отношений по продаже долей в обществе с ограниченной ответственностью: теория и практика

12.00.04 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. АРБИТРАЖ И МЕДИАЦИЯ

117 **СУЛТОНОВА СЕВИНЧ БЕКМУРОД КИЗИ, МИРЗАЕВ ИСЛОМЖОН ХУШНАЗАР УГЛИ**
Оставление заявления без рассмотрения и право на частную жалобу: практика, проблемы и предложения

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

124 **РАЖАБОВ НАРИМАН ШАРИФБАЕВИЧ**
Перспективы развития национальной системы стандартизации Узбекистана в сфере охраны окружающей среды

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

133 **НИЁЗОВА САЛОМАТ САПАРОВНА**
Учёт поведения потерпевшего при назначении наказания лицу за совершённое в состоянии сильного душевного волнения умышленное убийство

143 **ЧОРИЕВ АНВАР КУЗИЕВИЧ**
Социальная необходимость установления уголовной ответственности за нарушение законодательства о персональных данных

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА. ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО. СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

153 **СУЛТОНОВА ЛОБАР МАМАРАИМ КИЗИ**
Понятие, значение и роль экстрадиции в международном сотрудничестве

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

168 **ЮСУПОВА ФАРИНГИЗ УКТАМ КИЗИ**
Международно-правовые и концептуальные основы обеспечения безопасности медицинской информации

177 **РАСБЕРГЕНОВА САРБИНАЗ АЛИШЕРОВНА**
Региональные договорно-правовые механизмы в сфере обеспечения права на благоприятную окружающую среду

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

187 **МИРЗАЕВА МОХИНА СРОЖИДДИНОВНА**
Коррупционные риски в сфере дорожно-транспортной инфраструктуры в Узбекистане и механизмы их преодоления

E-ISSN 2181-1148
ISSN 2181-919X

CONTENTS

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

11 **SAFAROV DJAKHONGIR ISMOILOVICH**
Some considerations on improving the criminal legislation based on the new edition of the Constitution of the Republic of Uzbekistan

19 **NARIMANOV BEKZOD ABDUVALIEVICH**
Legal regulation of non-governmental non-profit organizations: theoretical and legal aspects and models

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

26 **SAID GULYAMOV SAIDAKHRAROVICH**
Theoretical foundations of cyberlaw: a conceptual model for legal regulation

40 **MAMANAZAROV SARDOR SHUKHRATOVICH**
Peculiarities of civil-legal relations in the field of modern biotechnology

52 **SAMANDAROVA FERUZA BAKHROMJON KIZI**
Evaluation of public procurement transactions as a special type of contract

62 **ABDUVALIEV BAHODIR ABDULKHAYEVICH**
Analysis of the legal framework for the development of smart cities in the Republic of Uzbekistan: current state and prospects for improvement

74 **MAMADALIEV AVVOLBEK ZIYOITDINOVICH**
Genesis of views on the phenomenon of abuse of law

84 **RAKHMATOV AZIZBEK ISKANDAR UGLI**
Mechanisms for financing entrepreneurial activities and prospects for their improvement

97 **RODIONOV ANDREY ALEKSANDROVICH**
Convergence and divergence of civil legal regulation of data in blockchain technologies: EU data act experience and prospects for Uzbekistan

105 **SAIDOV MAKSUDBEK NORBOYEVICH**
Legal regulation of relations on sale of shares in a limited liability company: theory and practice

12.00.04 – CIVIL PROCEDURAL LAW. ECONOMIC PROCEDURAL LAW. ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

117 **SULTONOVA SEVINCH BEKMUROD KIZI, MIRZAEV ISLOMJON KHUSHNAZAR UGLI**
Dismissal of an application without consideration and the right to a private complaint: practice, problems and proposals

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

124 **RAJABOV NARIMAN SHARIFBAYEVICH**
Prospects for the development of the national standardization system of Uzbekistan in the field of environmental protection

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

133 **NIYOZOVA SALOMAT SAPAROVNA**
Consideration of the victim’s behavior when sentencing a person who commits intentional homicide in a state of intense emotional excitement

143 **CHORIEV ANVAR KUZIEVICH**
Social necessity of establishing criminal liability for violation of legislation on personal data

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

153 **SULTONOVA LOBAR MAMARAYIM KIZI**
The concept, significance, and role of extradition in international cooperation

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

168 **YUSUPOVA FARINGIZ UKTAM KIZI**
International legal and conceptual foundations for ensuring the security of medical data

177 **RASBERGENOVA SARBINAZ ALISHEROVNA**
Regional contract-legal mechanisms in the sphere of ensuring the right to a favorable environment

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

187 **MIRZAEVA MOHINA SROJIDDINOVA**
Corruption risks in the field of road transport infrastructure in Uzbekistan and mechanisms for their elimination

Kelib tushgan / Получено / Received: 07.08.2025
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 12.09.2025
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 26.09.2025

DOI: 10.51788/tsul.rols.2025.9.3./DRJV6604
UDC: 342.97(045)(575.1)

NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH: NAZARIY-HUQUQIY JIHATLAR VA MODELLAR

Narimanov Bekzod Abduvaliyevich,
Oʻzbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Inson huquqlari
boʻyicha vakili (ombudsman) oʻrinbosari,
yuridik fanlar doktori, dotsent
ORCID: 0000-0002-4703-3358
e-mail: bekzodnarimanov84@gmail.com

Annotatsiya. *Maqolada nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini huquqiy tartibga solishning nazariy asoslari, amaliy mexanizmlari va mavjud modellari chuqur tahlil qilinadi. Nodavlat notijorat tashkilotlarining demokratik jamiyatni shakllantirishdagi oʻrni, ularning ijtimoiy barqarorlikni taʼminlash, aholining turli qatlamlari manfaatlarini ifodalash va himoya qilishdagi ahamiyati hamda inson huquq va erkinliklarini roʻyobga chiqarishdagi roli yoritiladi. Tadqiqot doirasida nodavlat notijorat tashkilotlarining samarali faoliyat yuritishi uchun zarur boʻlgan huquqiy, tashkiliy, iqtisodiy va institutsional shart-sharoitlar, davlat bilan oʻzaro hamkorlik mexanizmlari hamda jamoatchilik ishtirokini taʼminlovchi vositalar oʻrganiladi. Xalqaro tajribaga alohida eʼtibor qaratilib, AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya, Rossiya, Buyuk Britaniya, Fransiya kabi mamlakatlarda qoʻllanilayotgan huquqiy tartibga solish modellari – liberal, aralash va paternalistik yondashuvlarning ustunlik va zaif tomonlari solishtirma-huquqiy tahlil asosida ochib beriladi. Shuningdek, BMT va boshqa xalqaro tashkilotlar tavsiyalari asosida fuqarolik jamiyatini rivojlantirish boʻyicha ilgʻor tajribalar oʻrganilib, ularni Oʻzbekiston sharoitida qoʻllash imkoniyatlari tahlil qilinadi. Maqolada Oʻzbekiston Respublikasida nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilikning evolyutsiyasi, amaldagi huquqiy baza, davlat siyosati va institutsional qoʻllab-quvvatlash tizimining hozirgi holati ham keng yoritiladi.*

Kalit soʻzlar: *nodavlat notijorat tashkilotlari, huquqiy tartibga solish, davlat nazorati, oʻzini oʻzi boshqarish, jamoatchilikka hisobdorlik, fuqarolik jamiyati, hamkorlik mexanizmlari, ishtirok modeli, liberal model*

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ НЕКОММЕРЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ И МОДЕЛИ

Нариманов Бекзод Абдувалиевич,
доктор юридических наук, доцент,
заместитель Уполномоченного
по правам человека (омбудсмана)
Олий Мажлиса Республики Узбекистан

Аннотация. *В статье всесторонне анализируются теоретические основы, практические механизмы и существующие модели правового регулирования деятельности негосударственных*

некоммерческих организаций. Освещается роль негосударственных некоммерческих организаций в формировании демократического общества, обеспечении социальной стабильности, выражении и защите интересов различных слоёв населения, а также в реализации прав и свобод человека. В рамках исследования изучены правовые, организационные, экономические и институциональные условия, необходимые для эффективной деятельности негосударственных некоммерческих организаций, механизмы их взаимодействия с государством, а также инструменты, обеспечивающие участие общественности. Особое внимание уделено международному опыту: на основе сравнительно-правового анализа раскрываются преимущества и слабые стороны либерального, смешанного и патерналистского подходов, применяемых в таких странах, как США, Германия, Южная Корея, Россия, Великобритания, Франция. Кроме того, исследованы передовые практики развития гражданского общества, основанные на рекомендациях ООН и других международных организаций, а также возможности их адаптации к условиям Узбекистана. В статье также подробно рассмотрены эволюция законодательства Республики Узбекистан, регулирующего деятельность негосударственных некоммерческих организаций, действующая правовая база, государственная политика и система институциональной поддержки.

Ключевые слова: *негосударственные некоммерческие организации, правовое регулирование, государственный контроль, самоуправление, общественная подотчётность, гражданское общество, механизмы сотрудничества, модель участия, либеральная модель*

LEGAL REGULATION OF NON-GOVERNMENTAL NON-PROFIT ORGANIZATIONS: THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS AND MODELS

Narimanov Bekzod Abduvalievich,
Deputy Commissioner of the Oliy Majlis
of the Republic of Uzbekistan for Human Rights,
Doctor of Science in Law, Associate Professor

Abstract. *The article provides an in-depth analysis of the theoretical foundations, practical mechanisms, and existing models of legal regulation of the activities of non-governmental non-profit organizations. The role of non-governmental non-profit organizations in the formation of a democratic society, their importance in ensuring social stability, expressing and protecting the interests of various segments of the population, and their role in the realization of human rights and freedoms are highlighted. The research examines the legal, organizational, economic and institutional conditions necessary for the effective functioning of non-governmental non-profit organizations, mechanisms for interaction with the state, and tools for ensuring public participation. Special attention is paid to international experience, and the advantages and weaknesses of the models of legal regulation used in countries such as the USA, Germany, South Korea, Russia, Great Britain, and France – liberal, mixed and paternalistic approaches – are revealed on the basis of comparative legal analysis. Special attention is paid to international experience, and the advantages and weaknesses of the legal regulatory models used in countries such as the USA, Germany, South Korea, Russia, Great Britain, and France – liberal, mixed, and paternalistic approaches – are revealed on the basis of a comparative legal analysis. Also, based on the recommendations of the UN and other international organizations, best practices in the development of civil society are studied, and the possibilities of their application in the conditions of Uzbekistan are analyzed. The article also extensively covers the evolution of the legislation regulating the activities of non-governmental non-profit organizations in the Republic of Uzbekistan, the current legal framework, state policy, and the current state of the institutional support system.*

Keywords: *non-governmental non-profit organizations, legal regulation, state control, self-government, public accountability, civil society, cooperation mechanisms, participation model, liberal model*

Kirish

Nodavlat notijorat tashkilotlarining (NNT) ustavida belgilangan maqsadini qonunchilik bilan belgilangan tartibda amalga oshirishi murakkab masalalardan biri hisoblanadi. Bu, eng avvalo, NNTlarning mustaqilligi va ular faoliyatiga davlat organlarining aralashmasligi prinsipidan kelib chiqadigan jarayon sanaladi.

Shunga qaramasdan, NNTlar va davlat organlari oʻrtasidagi oʻzaro munosabatlarni tartibga solishning ikki asosiy modeli shakllanganligini qayd etish zarur: *birinchi model* aksariyat MDH davlatlarida nodavlat notijorat tashkilotlar faoliyatini nazorat qilish va ularning davlat boshqaruv organlari oldida hisobdorligi tendensiyasi kuzatiladi [1]; *ikkinchi model* xususiyatlarini rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasida kuzatish mumkin. Unga koʻra, nodavlat notijorat tashkilotlarida oʻzini oʻzi nazorat qilish va keng jamoatchilikka hisobdorlik tartibi oʻrnatilgan. Istisnolar xorijiy agentlar va xorijiy moliyaviy manbalarga taalluqli hisoblanadi [2].

Nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini (maqsadini) amalga oshirishning samaradorligi aholining NNT faoliyatida faol ishtiroki bilan bogʻliq hisoblanadi.

K.A. Cherepov nodavlat notijorat tashkilotlarining maʼmuriy-huquqiy munosabatlardagi ishtirokini tadqiq qilib, NNTlar va davlat organlari oʻrtasidagi munosabatlarga huquqiy baho berar ekan, MDH davlatlarida shakllangan amaliyotga koʻra, roʻyxatdan oʻtkazuvchi organ va soliq organlari tomonidan nodavlat notijorat tashkilotlari ustidan nazorat va kontrol faoliyatini "sovetcha model" sifatida baholab oʻtadi [3].

Davlat va fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligining huquqiy mexanizmlarini tadqiq qilgan olim Sh.U. Yakubov uchta modelni ajratib koʻrsatadi. *Birinchi* model paternializm mazmuniga koʻra, jamiyat ustidan toʻliq davlat nazoratini oʻrnatishni anglatsa, *ikkinchisi* liberal model hisoblanib, davlatning turli funksiyalari fuqarolik jamiyati institutlari tomonidan minimallashtirilishiga qaratiladi hamda *uchinchi* model partisipatorlik boʻlib, davlat va fuqarolik jamiyati oʻrtasidagi munosabatlarning uzviyligi gʻoyasi ilgari suriladi [4].

Shunga oʻxshash yondashuvni P. Nayr ilgari suradi. U NNT davlat bilan hamkor, himoyachi va raqib sifatida uch koʻrinishda munosabatga kirishadi [5] deb hisoblaydi.

Mazkur yondashuvlarga qisman qoʻshilgan holda aytish mumkinki, bugungi kunda "nodavlat sektor"ning oʻziga xos xususiyatlari toʻliq ochib berilmagan. Jumladan, hozirda fuqarolik jamiyati institutlari nafaqat muayyan davlatning ichida, balki *"xalq diplomatiyasi", "global fuqarolik jamiyati"* konsepsiyalari asosida global miqyosda ham davlatlar, turli ittifoqlar bilan hamkorlik qilmoqda. Nayr ilgari surgan yondashuvda davlatning NNTga *"raqib"* sifatida qarashi mantiqqa zid hisoblanadi deyish mumkin. Chunki agar davlat NNTni raqib sifatida bilsa, unda mazkur tashkilotlar faoliyati erkinligini cheklab qoʻyish imkoniyatiga ega.

Material va metodlar

Mazkur tadqiqotning ilmiy asoslanganligi va amaliy ahamiyatini taʼminlash maqsadida kompleks metodologik yondashuv qoʻllanildi. Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy-uslubiy vositalar va tahlil usullari majmuasi qoʻllanildi:

Nazariy-huquqiy tahlil usuli – Oʻzbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, "Nodavlat notijorat tashkilotlari toʻgʻrisida"gi Qonun, boshqa tegishli normativ-huquqiy hujjatlar, shuningdek, BMT, YXHT, Yevropa Kengashi va boshqa xalqaro tashkilotlarning rezolyutsiya, konvensiya va tavsiyalari ilmiy-nazariy nuqtayi nazardan chuqur oʻrganildi.

Solishtirma-huquqiy tahlil usuli – AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Rossiya va boshqa ilgʻor tajribaga ega mamlakatlarda nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini huquqiy tartibga solishning liberal, paternalistik va aralash modellari tizimli oʻrganildi.

Tadqiqot natijalari

Bir qator xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ushbu davlatlarda jamoat fondlari moliyaviy hisobot emas, balki faqat mol-mulkdan foydalanish haqida hisobot e'lon qiladilar.

Ushbu sohada AQSh tajribasiga e'tibor qaratsak, ushbu davlatda nohukumat tashkilotlarning hisobdorligiga bo'lgan federal talablar AQSh Soliq xizmati tomonidan belgilanadi. AQShda xayriya tashkilotlari tashkilotning faoliyati va moliyasi haqida batafsil ma'lumotni o'z ichiga olgan yillik soliq deklaratsiyasini topshirishlari kerak. Yillik hisobotlar va buxgalteriya faoliyatiga oid ma'lumotlar bazalari onlayn rejimda barcha uchun ochiq taqdim etib boriladi.

FAS 117 standartida "notijorat tashkilotlarning moliyaviy hisobotlari" (Financial Statements of Not-for-Profit Organizations) tashqi foydalanuvchilar uchun umumiy maqsadli hisobot masalalarini batafsil bayon qiladi.

Mazkur standartning maqsadi, bir tomondan, nodavlat notijorat tashkilotlari tomonidan hisobotning dolzarbligi va zarurligini tushuntirish va isbotlash, ikkinchi tomondan, turli nodavlat notijorat tashkilotlari hisobotlarining taqqoslanishini ta'minlashdir. Hisobot butun yuridik shaxs haqida ma'lumotni aks ettirishi va tashqi foydalanuvchilarning umumiy ehtiyojlarini qondirishi kerak. Jumladan, moliyaviy holat, asosiy faoliyat, pul oqimlari, aktivlar, majburiyatlar va sof aktivlarning holati, shuningdek, sof aktivlar, naqd pul yoki boshqa shunga o'xshash oqimlarning o'zgarishi kabi masalalar aks etishi lozim.

NNTlarning moliyaviy faoliyati to'g'risida hisobot berishi talab etiladi. Soliq imtiyozlaridan foydalangan NNTlar ko'proq tekshiruvdan o'tadi. Masalan, odatdagi moliyaviy hisobotlardan tashqari boshqa NNTlarga nisbatan eng afzal imtiyozli soliq maqomiga ega bo'lgan "xayriya" yoki "ijtimoiy foydali" tashkilotlar o'z faoliyati to'g'risida hisobot taqdim etishlari kerak. Ayrim hollarda NNTlarga tijorat firmalariga nisbatan soddalashtirilgan qoidalar bo'yicha hisobot berish huquqi beriladi. Misol uchun, AQShda umumiy yillik daromadi 100 000 AQSh dollaridan kam bo'lgan NNTlar federal daromad solig'idan ozod etilgan. Aktivlar miqdori 250 000 AQSh dollaridan kam bo'lgan NNTlar soddalashtirilgan axborot shaklini taqdim etadi [6].

Germaniya Markaziy ijtimoiy tadqiqotlar instituti (GIZ) va "Transparency International" jamoatchilik tashkilotining moliyaviy va soliq masalalari bo'yicha muntazam ravishda taqdim etilgan moliyaviy hisobot va yillik hisobotlar evaziga nodavlat notijorat tashkilotlari tashkilot ishining "sifat kafolati" rolini o'ynaydigan ramziy logotip (so'zma-so'z Siegel-shtamp) dan foydalanish huquqini qo'lga kiritadilar [7].

Isroilda nodavlat notijorat tashkilotlarining moliyaviy faoliyati tashqi auditorlar tomonidan nazorat qilinadi. Moliyaviy axborot tashkilotdan istalgan vaqtda talab qilinishi mumkin. Nodavlat notijorat tashkiloti bilan bog'liq har qanday moliyaviy qaror sudga shikoyat qilinishi mumkin. Bundan tashqari, ro'yxatga olish organi tashkilotning moliyaviy faoliyatini tekshirishi mumkin [8–11].

Jumladan, Rossiya Federatsiyasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi qonunida fondlarga moliyaviy hisobotlarni e'lon qilish bilan bog'liq talab qo'yilmagan. Ammo Rossiya Federatsiyasi "Notijorat tashkilotlari to'g'risida"gi qonunining 7-moddasiga asosan notijorat tashkilot hisoblanuvchi fond har yili o'z mol-mulkidan foydalanganlik haqida hisobot e'lon qilishga majbur [12].

Qozog'iston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot to'g'risida"gi qonunida ham fondlarning moliyaviy hisobotni e'lon qilishi nazarda tutilmagan. Qonun hujjatlarida jamoat fondlarining mol-mulkdan foydalanganlik to'g'risidagi yillik hisobotni e'lon qilish tartibi va shartlari, xususan hisobotni qanday tartibda va qaysi muddatda e'lon qilishni tartibga soluvchi normalar mavjud emas [13–15].

Tadqiqot natijalari tahlili

“Nodavlat notijorat tashkilotlari toʻgʻrisida”gi Qonunning 8-moddasiga koʻra, roʻyxatdan oʻtkazuvchi organga, davlat soliq xizmati organlariga va davlat statistikasi organlariga oʻz faoliyati toʻgʻrisida belgilangan tartibda hisobotlar taqdim etishi shart.

Shuningdek, mehnat organlariga boʻsh ish joylari (vakant lavozimlar) mavjudligi toʻgʻrisida va moʻljallanayotgan xodimlar ishdan ozod etilishi toʻgʻrisidagi maʼlumotlarni taqdim etish tartibi haqidagi nizomga koʻra, tashkilotlar (shu jumladan, nodavlat notijorat tashkilotlari) mehnat organlariga boʻsh ish joylari (vakant lavozimlar) mavjudligi toʻgʻrisida har oy hisobot taqdim qilishlari lozim.

Shu bilan birga, yuqoridagi umumiy talablardan tashqari, nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyat turlaridan kelib chiqib, qonun hujjatlariga muvofiq boshqa turdagi hisobotlarni davlat organlariga taqdim qilishi mumkin.

Yuqoridagi talablarga rioya qilmaslik, qonun hujjatlariga koʻra javobgarlikni keltirib chiqaradi. Bu esa, nodavlat notijorat tashkilotlari tomonidan faoliyat yuritishda qiyinchiliklar va huquqlarini toʻliq kafolatlanmasligiga olib keladi.

Shu sababli nodavlat notijorat tashkilotlari tomonidan davlat organlariga yagona elektron tizim orqali “yagona darcha” prinsipi asosida hisobot taqdim qilish hamda mazkur elektron tizimni tegishli davlat organlarining bazalariga integratsiya qilish taklif qilinadi.

Amaldagi qonunchilikda nodavlat notijorat tashkilotlari uchun qoʻllaniladigan normalar uning yuridik shaxs maqomiga ega boʻlgan alohida boʻlinmalari uchun tatbiq qilinishi yoki qilinmasligi toʻgʻrisida qator chalkashliklar mavjud.

Xususan, “Nodavlat notijorat tashkilotlari toʻgʻrisida”gi Qonunning 17-moddasiga koʻra, nodavlat notijorat tashkilotining ustavida quyidagilar nazarda tutiladi:

nodavlat notijorat tashkilotining nomi, maqsad va vazifalari, uning tashkiliy-huquqiy shakli, u oʻz faoliyatini amalga oshiradigan hudud;

nodavlat notijorat tashkilotining tuzilmasi va rahbar organlari, zaruratga qarab uning nazorat-taftish organlari (ijtimoiy fondlar uchun – majburiy) yoki auditorlarni (auditorlik firmalarini) jalb etishning majburiyligi;

rahbar organlarning vakolat doirasi va ularni shakllantirish tartibi, ularning vakolat muddatlari, doimiy asosda ishlaydigan rahbar organ joylashgan yer;

aʼzolik belgilangan birlashmalar uchun – aʼzo boʻlish va aʼzolikdan mahrum boʻlish shartlari va tartibi, aʼzolarning huquq va majburiyatlari;

pul mablagʻlari va boshqa mol-mulkni shakllantirish manbalari, nodavlat notijorat tashkiloti hamda uning tarkibiy boʻlinmalarining mol-mulkni boshqarish borasidagi huquqlari;

qayta tashkil qilish va tugatish tartibi;

ustavga oʻzgartirishlar va qoʻshimchalar kiritish tartibi.

Shuningdek, mazkur qonunning 9-moddasiga koʻra, nodavlat notijorat tashkilotining vakolatxonalari va filiallari davlat roʻyxatidan oʻtkazilgan paytdan eʼtiboran yuridik shaxs maqomiga ega boʻlishi mumkin.

Bosh tashkiloti Oʻzbekiston Respublikasidan tashqarida joylashgan xalqaro nodavlat notijorat tashkilotlarining hamda chet el nodavlat notijorat tashkilotlarining vakolatxonalari va filiallari yuridik shaxslardir.

Vazirlar Mahkamasining 2014-yil 10-martdagi 57-son qarori bilan tasdiqlangan Nodavlat notijorat tashkilotlarini davlat roʻyxatidan oʻtkazish tartibi toʻgʻrisidagi nizomning 13-bandida yuridik shaxs hisoblanadigan alohida boʻlinmani roʻyxatdan oʻtkazish uchun yuridik shaxs hisoblanadigan alohida boʻlinma toʻgʻrisidagi nizom taqdim qilinishi belgilangan.

Biroq qonunchilikda yuridik shaxs hisoblanadigan alohida boʻlinma toʻgʻrisidagi nizomda qanday qoidalar boʻlishi kerakligi toʻgʻrisida aniq normalar mavjud emas.

Xususan, amaliyotda aksariyat nodavlat notijorat tashkilotlarining yuridik shaxs hisoblanadigan alohida boʻlinmalari oʻzlarining mol-mulki boʻladi, mustaqil xoʻjalik faoliyatini olib boradi, tadbirkorlik faoliyati bilan shugʻullanadi, kollegial (konferensiya, umumiy yigʻilish, kengash va rayosat va hokazo) va yakka boshchilik asosidagi rahbar organlari boʻladi.

Biroq qonunchilikda nodavlat notijorat tashkilotlarining yuridik shaxs hisoblanadigan alohida boʻlinmalariga nisbatan:

uning nomi, u oʻz faoliyatini amalga oshiradigan hudud;

tuzilmasi va rahbar organlari, rahbar organlarning vakolat doirasi va ularni shakllantirish tartibi, ularning vakolat muddatlari, doimiy asosda ishlaydigan rahbar organ joylashgan yer;

mol-mulkni boshqarish borasidagi huquqlari qayd qilinishi belgilanmagan.

Shu sababli amaliyotda boʻshliqlar sabab noqonuniy holatlarning oldini olish maqsadida nodavlat notijorat tashkilotlarining yuridik shaxs hisoblanadigan alohida boʻlinmalarining nizomiga nisbatan ham Qonunning 17-moddasida belgilangan nodavlat notijorat tashkilotining ustaviga nisbatan qoʻllaniladigan qoidalar tatbiq qilib kelinmoqda.

Xulosalar

Vaholanki, mazkur huquqni qoʻllash amaliyotining mustahkam huquqiy asosi mavjud emas.

Shu sababli quyidagilar taklif qilinadi:

1. "Nodavlat notijorat tashkilotlari toʻgʻrisida"gi Qonunning 17-moddasini nodavlat notijorat tashkilotlarining yuridik shaxs hisoblanadigan alohida boʻlinmalari nizomiga qoʻyiladigan talablar bilan toʻldirish.

2. Nodavlat notijorat tashkilotlarining yuridik shaxs hisoblanadigan alohida boʻlinmalari nizomida quyidagilar boʻlishini nazarda tutish:

uning nomi, u oʻz faoliyatini amalga oshiradigan hudud;

tuzilmasi va rahbar organlari, rahbar organlarning vakolat doirasi va ularni shakllantirish tartibi, ularning vakolat muddatlari, doimiy asosda ishlaydigan rahbar organ joylashgan yer;

mol-mulkni boshqarish borasidagi huquqlari;

nodavlat notijorat tashkilotining ustavida qayd qilinmagan boʻlinma faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilikda belgilangan boshqa qoidalar.

REFERENCES

1. Gornyy M.B. Vzaimodeystvie nekommercheskikh organizatsiy i organov vlasti: sravnitel'nyy analiz zakonodatel'stva [Interaction between non-profit organizations and government bodies: a comparative analysis of legislation]. *Journal of Social Policy Research*, 2011, no. 2, pp. 219–232.

2. Agishev R.A. Zakonodatel'stvo ob inostrannykh agentakh v Rossii i SShA: sravnitel'no-pravovaya kharakteristika [Legislation on foreign agents in Russia and the USA: a comparative legal analysis]. *Terrorism and Human Rights: New Challenges in the Era of Globalization*, 2019, pp. 103–108.

3. Cherepov K.A. Tendentsii razvitiya administrativniykh otnosheniy s uchastiem nekommercheskikh organizatsiy v Rossiyskoy Federatsii [Trends in the development of administrative relations with the participation of non-profit organizations in the Russian Federation]. Sankt-Peterburgskiy gosudarstvenniy inzhenerno-ekonomicheskiy universitet, 2008, p. 112.

4. Yakubov Sh. Davlat va fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligining huquqiy mexanizmlari [Legal mechanisms of cooperation between the state and civil society institutions]. Tashkent, LESSON PRESS, 2018, p. 206.

5. Nair P. Evolution of the relationship between the state and non-government organisations: a south Asian perspective. *Public Administration and Development*, 2011, vol. 3, no. 4, pp. 252–261.

6. Phillips S., Smith S. R. (ed.). Governance and regulation in the third sector: International perspectives. Routledge, 2011.

7. Zimmer A. et al. The third sector and the policy process in Germany. *Third Sector European Policy Working Paper,* 2005, vol. 9, p. 13.

8. Gidron B., Bar M., Katz H. The Israeli third sector: Between welfare state and civil society. Springer Science & Business Media, 2003.

9. Wright S., Marston G., McDonald C. The role of non-profit organizations in the mixed economy of welfare-to-work in the UK and Australia. *Social Policy & Administration*, 2011, vol. 45, no. 3, pp. 299–318.

10. Egdell V., Dutton M. Third sector independence: relations with the state in an age of austerity. *Voluntary Sector Review*, 2017, vol. 8, no. 1, pp. 25–40.

11. Anheier H.K. Foundations in Germany: A portrait. *American Behavioral Scientist*, 2018, vol. 62, no. 12, pp. 1639–1669.

12. Archambault E. The evolution of public service provision by the third sector in France. *The Political Quarterly*, 2017, vol. 88, no. 3, pp. 465–472.

13. Freund S. Freiwilligenarbeit in Organisationen. Organisationsentwicklung in Freiwilligenorganisationen [Volunteer work in organizations. Organizational development in voluntary organizations]. Wiesbaden, 2020, pp. 5–29.

14. Schön A. Schuldrechtliche Gesellschaftervereinbarungen in der Gesellschaft mit beschränkter Haftung unter besonderer Berücksichtigung der Rechtsnachfolge [Partner agreements under the law of obligations in the limited liability company with special consideration of legal succession]. Nomos Publ., 2018, p. 925.

15. Fischer B. Der Bestimmtheitsgrundsatz im Personengesellschaftsrecht [The principle of certainty in partnership law]. Hamburg, Bucerius Law School, 2018.

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI
ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК
REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

Правовой научно-практический журнал

Legal scientific-practical journal

2025-yil 3-son

VOLUME 9 / ISSUE 3 / 2025

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS.2025.9.3